

KIADJA A DÁVID FERENCZ EGYLET.

SZERKESZTIK Dr. BRASSAI SÁMUEL és BOROS GYÖRGY.

Az Unitárius Közlöny előfizetési ára 2 korona 40 fillér (1 frt 20 kr.) Egyes szám ára : 24 fillér (12 kr.) A Dávid Ferencz Egylet rendes tagjai, 5 évi kötelezettséggel, egy évre csak 2 koronát fizetnek. Minden pénz Gálfi Lőrincz egyll. pénztárnokhoz küldendő Kolozsvárra (Jókai-utca 9. sz.)

Uram, ne büntess!

Ne büntesd meg Uram, ne büntesd,
 Ki ellened küzd, perbe szállva,
 Derüs, mosolygó kék egünknek
 Ne adj vihart csillagzatára.
 Karod ha egy ellen kinyújtod,
 Sok milliók reményit sujtod.

Ne büntesd meg Uram, ne büntesd,
 A kit a gőg hatalma vett meg,
 S kegyed ha mást fölébe ültet,
 Remeg a lelke, teste reszket.
 Csapásidon vessződ ne törjék,
 Hanem alázd meg durva gőgjét.

Ne büntesd meg Uram, ki álnok,
 S álutakon halad koválygva,
 Mérget kever békés családok
 Enyhítő, édes italába.
 Azzal láss törvényt csak fejére :
 Kezed ezéjában ne segítse.

Ne büntesd meg Uram, ki bűnnek
Örvényei felett haladva,
Törvényt, erkölcsöt úgy kerül meg:
Hitét, vallását megtagadja.
Uram, ne büntesd szent kezeddel,
Inkább az örvényt, azt fedezd el.

Jöjjön csak *áldás* szent kezedből,
Igaz uton csak légy szövétnek.
Villámokat borult egedből
Arra se szórj, ne, a ki vétett.
S megismerünk, míg jók itt lesznek,
Irgalmasnak, tökéletesnek.

Legyen a bűnnek büntetése
A vádoló szó szivek mélyén,
Kétágu törként vágja, vésse,
De pihenésre sose térvén.
A régi sebre jöjjön uj, más,
A míg beköszönt a — *javulás*.

Akkor hajolj rá Istenem te,
Gyógyírt a szivre osztogatva,
Öleld át gyermeked szeretve,
S parancsod ird a csillagokra.
Igy, míg e földön tart az élet
Szent utadon jár s majd — *tiéd lesz*.

Tarcsafalvi Albert.

Egy láthatatlan hatalom.

Egy szelid tavaszi szellő meglebben, egy-két fénysugár melege érezhetővé lesz és ime a rügy dagad, külső, barna leple szakadoz. A szellőt vad keleti szél váltja föl, a nap, vastag, szürke felhő alá rejtőzik, olykor olykor fázunk és mégis a rügy dagad, fesledezik. Egynehány sötét éjszaka elmúlik és az erdőnek addig barna képét egy-egy zöldülő fa tarkítja be. A napokat nem is számláltuk és ime a vándor madár megérkezetta fülmile szól és egy felséges zöld lepel borít be mindent hová a szem tekint.

Honnan és minő kéz hozta létre ezt a nagy, ezt a kedves változást? Kérdezd a hívőt, kérdezd a tudóst, mindenik meg-

egyezik abban, hogy a mi ezt mivel az egy láthatatlan hatalom, nagyobb, erősebb, igazabb és szentebb mint mi, mint minden valamivel mi vagy a fák, kövek, vizek vagy a csillagok rendelkezünk. Az, a ki csak tudni szeret, de hinni nem akar, megelégszik azzal, hogy e hatalom erő, melyet ő ismer, lát és érez. Az, a ki tud és a ki a mellett hiszen is ezt a hatalmat Istennek nevezi és úgy a maga, mint a mások kedvéért ellátja mindazokkal a tulajdonságokkal, a melyekkel azokat illeti, a kiket szeret, bámul és tisztel.

A hívő előtt a hatalom: jóságos atya, szerető anya, áldó, megszentelő, felmagasztaló és idvezítő ur. Az tanulmányoz, nőveli ismereteit, szélesbíti saját hatalmát, ez hiszen, engedelmeskedik, alázódva meghajol és viszi Isten elébe mindenét a mi kedves neki. Mindkettő ugyanattól a hatalomtól él és táplálkozik, de mégis mennyire eltérők. Nemcsak hogy mindig eltérnek, hanem csaknem mindig ellenkeznek is egymással. Ott látjuk őket viaskodni a tudomány és a hit út választójánál.

Egy beláthatlan messziség, hegyek, rónák, mezők és pusztaságok, a folyamok gyors áradata, a tenger vészes örvényei állanak előttem. Nem tudom hová jutok, csak sejdítem utam célját, félek a küzdelmektől, de követem az irányt és íme a távolság elenyészik, a hegyek elmaradnak, a fáradság erővé változik, a hit új országot teremt, az emberek ajka beszédes lesz, a szív felmelegszik, tüzet gyújt oltárán és áldozik azon a szeretet, a bizalom, az öröm és jóság jó illatu füstjével.

Ez a hit varázsa, ez a szeretet műve. Ez az a mi észrevétlenül, zaj nélkül, nyomtalanul indul és ellenállhatlan hatalmával egyszerre új életet, új világot, szeretetet és boldogságot varázsol körülünk. Én a hívő ilyen tapasztalatokra jutok és a mellett, hogy hitem mindig erősödik, tudásom világa is tágul, mert látom, hogy Isten áldó keze van minden munkámon, látom, hogy az ő lelke van kitöltve mindenekre.

Ez a pünkössti jelenet az ember életében.

A ki azt hiszi, hogy ő reá a lélek még nem töltetett ki; a ki tudja, hogy nála a lelki élet, mely a testet megdicsőíteni van elhíva, még nem kezdődött meg, keresse első helyen Isten társaságát; szakítson magának egy napot, abban egy órát, me-

lyen megválva a világi élet gyötrelmeitől: éljen az Istennek erős hittel, teljes odaadással és a lélek kitöltetését érezni fogja. A ki azt hiszi, hogy e világon meglehet élni Isten nélkül, csupán az emberekkel, az keressen fel olyan társaságot, a melynek tagjai ismerik az Urnak utait és azon járnak mind éjjel nappal. A tiszta szívü és nemes lelkü emberek társasága éreztetni fogja a lélek átszállását.

Buzgó szív, hívő lélek, tiszta öntudat! Ezek a vallásos és kegyes élet láthatatlan hatalmai. Mindeniket az Isten táplálja maga lelkének gazdag tárházából, mindenik külön külön is erős és boldogítani tud egy embert, de a kinél mindenik megvan azt megszentelik és Isten országa tagjává teszik már itt e földön. Lássátok, éreztétek meg ezt a láthatatlan hatalmat és érezni fogtok pünkösdi örömet és szólaui fogtok tüzes nyelveken, minek hallatára ezerek fognak követni!

B. Gy.

Luther, mint ember.

(Vége.)

Luther ellenségei minden időben nagy káröröm- s gyűlölettel hozzák fel, miszerint háza eszeveszett dobzódásnak vala színhelye, s nagyon természetes, hogy mindenekelőtt a háziurra kenték a legtöbb rágalmat, úgy állítván őt az olvasó elé, mint a ki élvhajhászó, bonvivant és a mértéktelenség példányképe volt. Pedig bizony nincs igazuk! Luther koránt sem volt szent és nem is akart az lenni, de bátran mondhatjuk, hogy pazarló s dőzsölő sem volt, valamint jó mestere sem volt az, holott ellenségei őt is annak mondották. A reformator mindenben kedvelte az egyszerűséget — így pl. „drágálja“ a választofejedelem által neki ajándékozott posztókelmét; nadrágját nem egyszer sajátkezüleg javította ki, — egyszerű volt életmódja, evés- s ivásban is. Mit Isten ajándékozott neki, azt örömmel költötte el, hiszen ugymond ő maga — Isten azért adja javait, hogy azokat élvezzük, értékesítsük; s lelki barátja Melanchthon is a mellett tanuskodik, „*hogy tulajdonkép keveset evett s ivott!*“ Egy jó falatot s a frissen tájtétkző sört meg nem veté, hisz — ugymond — „eleget kinoztam az Ur Istent miseolvasással, azért most jámbor emberekkel gyönyörüségemre és az ő tiszteletére ihatom egyet.“ Így beszélhetett ő, de annak tudatában, hogy Isten adományaival soha vissza nem élt; de hozzá is tehetette: „A világ magyarázza magának ugy, a miként tetszik.“

Azon beszédek is, melyeket Luther barátai körében foly-

tatott, nyilatkozatai és élezei, melyeket ily alkalommal mondott, hasonlóképen csipős és éles megítéltetésben részesülének. Igaz, nem mindig finomak, sőt nem ritkán durvák s épen nem melodikusok, de nem szabad azokat korunk álláspontjáról bírálgatni. S ámbár Luther erős szólamokat használ, melyek fülünknek szokatlanok, még sem szárnyalja túl e tekintetben kortársait! Mily szavakat használ 50 évvel Luther után egy *Shakespeare*, kinek drámáit oly nagyon szerette a szüzies Erzsébet királyné, s mily tónus uralkodott akkoriban a legmagasabb világi, sőt egyházi körökben is! Mig itt a trágár beszéd uralta a társadalmat, addig a reformator legmerészebb szavai erk. komlyságot lehellenek, elannyira, hogy egyik asztaltársra, a tiztteleteméltó Mathezius Luther biográfiájában jó lelkiösmerettel elmondhatta: „*Mig körülöle forgolódtam, szájából szemérmert sértő szót nem hallottam.*“

Ezen észrevételek és nyilatkozatok, melyeket Luther mintegy házi köntösben tett s melyek sokszor a legjobb fűszer- és ételnél is értékesebbek voltak, összegyűjtötték s „*asztali beszédek*“ czim alatt négy kötetben láttak napvilágot. De az ismert vigtársaságokban is sokszor idézett szót: „*Wer nicht liebt Weib, Wein und Gesang, bleibt ein Narr sein Lebenlang!*“ v. magyarul mondva, ki nem szeret lort, asszonyt, éneket, bolondul használja az életet — hasztalan keresnök Luther asztali beszédei között. Sőt a Luther élete tudós buvárai azt is mondják, hogy hiába keresnök a reformátor összes munkáiban, habár nem lehetetlen, hogy ajkairól röptültek először a világba.

És az öröm és vigasságból, mely Luther házáat uralta, kijutott nemcsak a baráti körnek, hanem az *ülegének, üldözöttek is részesülének benne*, hiszen a nagy férfiú meleg szívével legfőbb boldogságát mások boldogításában kereste és találta. Talán soha sem teljesítette valaki nagyobb mértékben az apostoli parancsot: „*Vendégszeretők legyetek, zúgolódás nélkül*“, mint épen ő. Luther ajtaját senki sem kopogtatta meg hiába, ő valóban kész volt mindenkor az adakozásra. sokszor nem csekély bosszúságára gondos, takarékos nejenek, bárki is fordult légyen hozzá; utazó diákok, a zárdából szökött szerzetest és apácát, fejedelmi személyeket, mint p. o. a hite végett üldözött Brandenburgi örgrófnöt, Erzsébetet egyaránt támogatott; sőt még ellenfeleit is, mint p. o. *Karlstadt*, kit hónapokon keresztül látott el teljesen. A szegénynek, ki alamizsnát kért tőle, sokszor utolsó tallérát nyomta kezébe, sőt készpénz hiányában még neje keresztapai ajándékát sem kimélte s odaadta egy szükölködőnek, hisz jó és gazdag az Isten, mást ad helyébe, ez volt az ő bizodalma, mely soha sem szegyenült meg.

Luther kebelében meleg, emberbaráti sziv dobogott, mely örvendeni tudott az örvendezőkkel és sirni a sirókkal, és ha valaki, ő tapasztalta e szó igazságát: „*jobb adni, mint venni!*“ A jótéteményről soha sem feledkezett meg és a hol sokféle igénybe vett anyagi ereje fogyni kezdte, vagy ha jóságával visszaéltek, ott nagy tekintélyét veté a latba egy-egy szerencsétlen javára. Mi megható látni, midőn az, ki maga kevéssel érte be, értékes ajándékokat s jövedelmező bányarészeket egész határozottsággal elutasított magától, minden perczen kész volt másokért, kik vagy szökölködének, vagy üldöztetének, tenni, áldozni.

S mennyire kimagaslik ez áldott férfiú a nagy csapások, szөнvedések napjaiban! Egy gonosz vendég, a pestis, látogatta meg Wittenbergát; félelem és rettegés szállotta meg a barátjait, kik a világ minden tája felé széledtek szét; az egyetem Jenába tétetett át; mindenki futásnak eredt, csak *Luther* és *Bugenhagen* lelkész nem távozott a választófejedelem sürgetése ellenére. Megrendítő halálesetek történtek, tulajdon háza egy kórházhoz hasonlított, de ő, mint a jó pásztor, wittenbergi hivei közt maradt s szóval s tettel segítségökre vala.

Valóban rendkívüli és a közönséges mértéket túlhaladó tünényt kell, hogy lássunk *Luther*ünkben, mint *emberben* is. Hozzátéve még azt is, hogy ő külsőleg is imponált későbbi erőteljes testalkata, egyenes, mondhatni fenséges járása, szelid tekintete, melancholikus komolyságu arcvonásai, ősz haja, fürtei által; nem csudálhatni tehát, ha kegyelettel adóztak nemcsak a *hitbajnoknak*, hanem az *embernek* is, a ki a sziv s kedély kincseiben oly dúsgazdag volt, mint kevés ember, és épen azért megérdemli, hogy róla, *emberi nagyságáról* is szeretettel emlékezzünk meg.

Ime ilyen volt *Luther* mint ember. S midőn köszönöm a tisztelt közönség szives figyelmét, bocsánatot kérek egyszersmind, hogy ismét *Lutherről* szóltam. Nem elfogultságból történt, mert hiszen, ha elfogult volnék, ha azok közé tartoznám, a kik — mint mondják — *Luthernél* is *lutherebbek* akárnak lenni, akkor nem is lennék most itt, kedves unitárius szomszédaim körében. Tíz éve már, hogy *Luthert* mint családatyát mutattam be ép itt, e helyen. Akkor az unitár. vallásközönség általam is oly mélyen s igazán tisztelt főpásztora felolvasásom végén e szavakra fakadt: Vajha házas életünkre nézve mi is mindnyájan olyanok volnánk, mint *Luther* volt! E szép, kedves s örökké emlékezetes főpásztori szavakat nem felejtetem s ezekből meritettem újra bátorságot, midőn *Luthert* mint *embert* mutattam be, kire e részben is illenek kedvencz zsoltára szavai: „*Nem halok meg, hanem élek és hirdetem az Urnak dolgait.*“ (Zsoltár 118, 17.)

Grätz Mór.

Nem esküszöm! . . .

Szálás Mihály egyetlen fia volt K . . . faluban az öreg Szálás Lajosnak. Hancem gazdasága, szántója, rétjei annyi holdat tettek ki, hogy a Nyikó mentén más székely ember olyan telekkönyvet nem tudott volna felmutatni. Szép kőháza, galambbugos kapuja már messziről mutatták a jómódot, hogy ott igazi vallásos, jámbor ember lakik, Isten segítette, Isten áldotta keze munkáját.

Ha idegen kérdezte, hol kaphatná meg a Szálás Lajos lakását? — minden megszólított azt mondotta: menjen csak addig ez utcán, míg egy nagy galambbugos kapun ilyen felírást lát: *béke a bejövőre, áldás a kimenőre!* A hol a ház homlokzatán ilyen verset talál:

„Ha jó szived, lelked E' házhoz bejöhetsz, Ha álnok vagy pedig: Alá s fel elmehetsz“, — oda menjen be bátran, ott lakik Szálás Lajos.

És Szálás Lajos házát még nem érte semmi szégyen. Vajjon fogja-e érni valaha? Attól függ, hogy családjá tagjai meddig tartják meg az öreg jelszavát:

„Éltem a munkának, s becsületnek szánom,

Tetteimet tudom, soha megnem bánom“.

Hejh! hogy megdobbant minden lány sziv, midőn a Szálás Mihályék háza előtt elment. Istenem! ha én e házban lakhatnám, ha én lehetnék Mihálynak párja! — mondogatták magukban a falu gazdag leányai.

És a szegények? . . . A szegények remélni sem mertek, pedig Szálás Mihálynak egy szegényen, egy özvegy anyának árva leányán akadt meg a szeme: Nótás Katának hívták. Hajdan — míg apja élt — az ők zsellére volt. Most is özvegy anyjával az ők házában lakik az öreg Szálás Lajos sziveségéből.

Szálás Mihálynak csak Nótás Kata kellett. Csak ő utána járt egyedül. És mintha eltanulta volna az eresze alatti fecske pártól a hűséget, a nagy kapun turbékoló galamboktól az örök szerelmet: beszélt neki hűségről, elnem muló szerelemről, boldog jövődőről; ígérte, hogy gazdaggá teszi, feleségül veszi, hogy ebből a kis házból abba' a nagyba viszi, ha — haza jön a katonaságból.

De, édes Mihály, nem vagyok én magához való — mondotta a szép jövőt ígérőnek a szegény, ágról szakadt leány. Hát ugyan mit szeret rajtam? szegénységem, árvaságom rossz ajánló levél. Egyebem nincs. Ha ezt vinnén magához, nem lenne-

sötétebb boldogságának világa, nem hervadna-e hamarabb öröminek szép színű virága? — s aztán még szégyenlő is magát miattam, ha hallaná beszélni: a gazdag Szálás Mihálynak a szégyény Nótás Kata lett a felesége! . . .

Mit szeretek rajtad? . . . Hát . . . szeretem szemedet, rózsás ajkadat, karcsu derekadat . . . szeretem szegénységedet, mert gazdaggá tehetlek, . . . szeretem árvaságodat, hogy gyámolod lehetek . . . és szeretem munkára termett kezedet . . . szeretem nevedet . . . a Nótás Kata nevet.

Nó az igaz, hogy csak nóta lenne az én menyasszonyi hozományom. Nótával mondom hát meg, hogy én ajánlatát elnem fogadhatom.

Árva csalány nőtt az udvaromou,
De szép legény van a szomszédomban,
Rá sem merem a szememet vetni,
Szegény vagyok . . . nem szabad szeretni.

Kata! nem igaz a nótád! apámtól tartassz ugy-e? Ő nem fog bele szólni házasságomba. Megmondotta még a mikor besoroztak, hogy a mikor haza jövök a katonaságból, olyan leányt vegyek el, a milyent én akarok. Szegény lesz-e; gazdag-e? neki mindegy; csak egyet köt ki, hogy a kit elveszek, igazán szeressen és igazán szeressem. És én tégedet igazán szeretlek. Nem azt akarom én, hogy Szálás Mihályné a leggazdagabb leány legyen; azt akarom, hogy Szálás Mihályné legyen a legszebb asszony K . . . faluban Ezt akarom Kata! Ezt! És neked nincs párod széles-e világon. Áldom az Istent, ki teremtett, anyádat, a ki fölnevelt; de boldog igazán csak akkor leszek, ha ide tüzhetlek szivemre: ha veled a pap elé állhatok, hogy megesküdjem igaz esküvéssel: hogy ezt a szegény árvát, özvegy édes anyjának egyetlen gyámolát, az én Nótás Katámat igazán szeretem. Látod Kata! e boldogságomnak utját állja a katonaságom. Ma-holnap mennem kell, de rövid lesz nekem a három esztendő, ha tudom, hogy itthon egy hű sziv, a te hű szived imádkozik értem.

És Nótás Kata szívében a bú, ajakán a nóta nem volt olyan fájó soha, mint mikor Szálás Mihályt vitték katonának. Hogy megátkozta a közkocsi hat erős kerekét, a kaszárnyát . . . de imádkozni sem imádkozott oly buzgón:

„Ha te elméssz édes rózsám, kívánom,
Hogy az ut előtted rózsává váljon.
Még a fű is édes almát teremjen . . .
A te szived engem el ne felejtсен“.

Sok áldás szállhat a Szálás Mihály fejére. Ki tudná meg-

mondani, mennyi imádság száll érte a Nótás Kati szivéből az égre. Annak kíván minden jót. Önmagának csak egyet . . . egyet: hogy őt elne felejtse. És erre nagy oka volt, mert érezte, hogy a kire naponként az ég áldását leimádkozta: Szálas Mihály, neki több a szeretőnél — ma-holnap gyermekének apja is.

De, hát vajjon lesz-é? . . . Lehetetlen, hogy megcsalja, hiszen százszor is fogadta, ezerszer is mondta: akkor leszek boldog, ha veled a pap elé állhatok!

És Szálas Mihály három év elteltével csakugyan haza jött. Nótás Kata gyermekének apját látni akarta még az első napon. Várt, de hiába várta. Nem ment el hozzájuk. Gondolta, hogy a rokonoknak szenteli az első látogatást, s ha azt megtette: szalad és megsem áll kicsiny házokig, hogy lássa azt ott, kivel az esküdött szerelem már régen összekötötte, hogy lássa ott azt, kit még sohasem látott; de a kit látni az apai szivnek biztosan jólesik, hogy lássa angyal szelid gyermekét!

Az anya várt, . . . és hiába várt Az apa nem jött . . . az anya ment el hozzá karján gyermekével.

Jó napot, Szálas Mihály! . . . Vartalak már régen. Vártam, hogy beváltod fogadásod, esküvésed; vártam, hogy megnézed gyermekedet, vártam, hogy visszaadsz az emberi társaságnak, melyet kerülnöm kell, vártam, hogy kinyitod előttem Isten házának ajtóját, melyet két év óta bezártál előttem. Vártalak és nem jöttél. És elsem jössz ugy-e? Minek is jönnél! Én szegény vagyok . . . te gazdag. Most még szegényebb mint akkor, mikor szerelmet ígértél, hűséget hazudtál. Akkor még meg volt becsületed, ártatlanságom . . . ma . . . most letépve, sárba tiporva szüzi koronám!

És tudod-e, ki tépte le? Te! a ki örvendeztél egykor szegénységemnek, hogy gazdagsággal megvedd erényemet, te, a ki örvendeztél árvaságomnak, hogy gyámolul ígérkezvén, könnyebben letéphesd szüzi koronám, te, ki szépségemet kincsnek nevezted, de most, mint tövéről lefejtett virágot eldobod magadtól! . . .

Ugy-e, hogy most beesett szememnek nincsen ragyogása; hervadó ajkának rózsá mosolygása; karcu derekamnak ölelő karodra olyan nagy hatása? . . . Nincs! Tudom. De te tépted le arczomnak rózsáját, te oltottad ki szemem ragyogását, te tetted, hogy száradt koró vagyok! És én nem kellek neked. Nem! Te szépet akartál . . . s én . . . csak voltam . . . régen akkor, míg megnem gyaláztál! Ne félj, nem árulom magam; de gyermekem a tied . . . s erről neked gondoskodnod kell!

Ki és mi kényszerít erre? — kérdi Szálas Mihály. A tör-

vény . . . esküvése, . . . fogadásod — feleli a bánatos anya . . . és még egyéb is . . . ez az életanuság, melyet keblemen tartok! —

A törvény előtt is eltagadta egykori szerelmét, megtagadta gyermekét, de nemcsak, hanem még fenyegette is Nótás Katát, hogy őt a gazdagot, e rongyos folt szégyenbe akarja hozni az emberek előtt.

Nótás Kata édes anyjával, midőn elhagyta Szálás Lajos házát, nem azért sirt, hogy hajlék nélkül áll, hanem, hogy e házban temette el az a hűtlen az ő szüzi koronáját, az ő boldogságát.

K . . . faluban az első leány volt V . . . Juliska, a gazdag bíró leánya. Ahoz kezdett járni Szálás Mihály. Öllel fogták a szülők. De tartózkodva a Juliska leány. Annak is ígért szerelmet, nem muló hűséget . . . és a gazdag fiu megtartotta a gazdag leánynyal kézfogóját.

Ki volt tűzve már a lakodalom napja. Büszkén tette kapujába Szálás Mihály völegényi bokrétáját. Szomorúan tüzte fejére V . . . Juliska menyasszonyi koszorúját. Inkább menne temetőbe a halottak közé, mint Szálás Mihálylyal esküvőre; de szülői parancsolták . . . s ő megy, ha szive megszakad is.

Ott álltak a pap előtt a templomban. Ritkán volt együtt ily nagy gyülekezet. És Szálás Mihály esküdött szerelmet, fogadott hűséget. Vajjon immár hányszor? . . . V . . . Juliska azonban, midőn reá került a sor — kivévén kezét jegyese kezéből, az egész gyülekezet előtt felkiáltott: *Nem esküszöm!* . . . Eddig engedelmeskedtem szülőimnek, mint gyermeknek a kötelességem volt; de itt csak lelkiismeretemnek tartozom engedelmességgel s ez azt mondja: *Ne esküdjél hűség szegővel, az ártatlanság megrontójával, ne esküdjél hamisan, mert a megcsalt átka és az Isten csapása méltán száll reád!* . . . Tisztelendő atyám! Lelkismeretem sűgja, hogy az Isteunek inkább kell engedelmeskednem, mint az embereknek. Bocsásson el az úr színe elől! . . .

Megszégyenülve távozott az Isten házából a büszke Szálás Mihály. És ez volt az első szégyen a Szálás Lajos házán. Vajjon utolsó-e? Ki tudhatná előre? . . .

És, mint Nótás Katát szégyene, elzárta Szálás Mihályt is e nem remélt kudarcz az emberek közül. Otthon ült. Magába zárkozott És úgy tetszett neki, mintha hangokat hallana, melyek átkozzák a gözkocsi hat kerekét, hogy őt viszi katonának, mintha im a hangok ütnék meg a fülét, melyek reá áldást kérnek; mintha egy angyal szelid gyermek nevéen szólítaná, apjá-

nak nevezné . . . A lélekvádolósa elébe állítja Nótás Katát, kinek annyszor ígért szerelmet, fogadott hűséget, ki gyermekének benne apát kért, de a kit ő hűtlenül megcsalt, elhagyott. És Szálás Mihály megy, hogy azt a lerázott rongyot, Nótás Katát, felvegye, hogy kiengesztelvén őt, nyugtot szerezzen a maga háborgó lelkének is . . .

Nótás Kata szóttanul fogadja egy faluvégi házban, hová meghuzódott. Nem tesz szemrehányást, ajka nem szór átkot. Nézi, bánatosan nézi, hogy Szálás Mihály megcsókolja gyermekét, a kit megtagadott. Miudent elnéz és vár, várja, hogy miért mehetett hozzá ez az ember; kiért egykor feláldozott mindent, a mivel birt, sőt többet annál, fel még boldogságát is, mit megszerezni akart.

És Szálás Mihály megmondta miért ment. — Kata! ide hajtott hozzád a lelkiismeret. Ez a szív, melyre egykor fejedet hajtottad, ez a szív beszél most, s azt beszél, hogy bocsáss meg nekem. Eltagadtam mindent . . . hogy szerettelek . . . hogy megrontottalak . . . el, hogy gyermekednek apja én vagyok. Jóvá akarom tenni hibámat. Vissza akarlak adni a társaságnak, melyből kilöktelek, vissza akarlak vinni az Isten házába, honnan kizártalak; azt akarom, hogy légy az én feleségem s hogy én lehessenek gyermekemnek apja! . . .

Ezt akarom. Ezt beszélí szívem. Elfogadod-e ajánlatomat; eljössz-e velem a paphoz, hogy sirig tartó hűséget esküdjem neked?! . . .

Elmegyek, Mihály, elmegyek. Tartozom elmenni, ha esküvőre hív, hisz én az én gyermekem apjának és az egész gyülekezetnek adós vagyok s azt ott az Isten színe előtt akarom megadni.

És elmentek a pap elé az Isten házába. Szálás Mihály az Úr szolgálja és az egész gyülekezet előtt ismételte azt az esküt, melyet Katának annyszor elmondott, annyszor fogadott.

Kata következett és nem vonta ki kezét a Szálás Mihály kezéből, hanem minden erejéből szoritván azt, felkiáltott: Nem esküszöm! . . . nem, ez embernek felesége nem leszek soha! de ide álltam vele, mert szükség volt nekem, a bukottnak, hogy megkövessem a tiszteletes szent ekklesiát, melyet e csábító szavára hajolva, mélyen megsértettem. Azt akarom, azért álltam ide, hogy bocsássanak meg nekem, fogadjanak vissza az emberi társaságba; engedjék, hogy jöhessek el ide az Úr színe elé imádkozni és ne szégyeljék leülni mellém, mert én . . . én is megesküszöm, hogy többé elesni nem fogok, szégyent e gyülekezetre nem hozok.

Nótás Kata lefizette tartozását. A gyülekezet megbocsátott. Ő bebizonyította, hogy szegény létére becsületes akar maradni.

* * *

Másodszor szállott szégyen a Szálás Lajos házára. Ime! a gazdag legénnyel nem esküszik senki. Miért? Kinek volna kedve, bátorsága, olyan romlott szive, hogy esküre lépjék hamis esküvővel! . . . Volna-e áldás olyan házasságban?! . . .

* * *

Szálás Lajos házán a régi vers helyett csak e felirat van:

„Alá, s fel elmehetsz!”

Azt mondják, hogy a fiának szól.

Farsang lévén, e kis történetet figyelmetekbe ajánlom szé-
kely ifjaink s hogy leányainkra se legyen hatástalan, ide írom
a Nótás Kata tanácsát: „Mindent igérni és semmit sem adni az
oltárig!”

Deák Miklós.

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI MOZGALMAK.

— Máté Sándor szentmihályfalvi énekvezért a főt. püspök úr kine-
vezte Kövendre énekvezérré. Jó sikert kívánunk.

— Firtos-Váralyai eklézsiánkba április 29-én érkezett meg Máté La-
jos ujonnan választott lelkész, kit a határszélen az eklézsia férfi és nőtagja-
inak szép száma, a községi tüzoltó egyesület, az iskolai növendékek serege lel-
kesen fogadott s József János tanító melegen üdvözölt.

A lelkész meghatottan választotta, hogy igyekezni fog, ezt a
melegséget továbbra is ápolni a viszonzó szeretet és a papi ügybuzgalom tü-
zével.

Május 2-án volt az új ékességeken diszló templomban az ünnepélyes
beiktatás az egyház jó hírnevéhez méltó fénynyel.

A templom zsufolásig meg telt s az enlaki tanító orgonával vezette a szép
éneklést. Az új lelkész beköszöntő beszédében (Csel. 10.) alapján azt a
papi hivatást tárgyalta, mely a lelki vezérlésben és a cselekedetek
által való utmutatásban áll. A beszédnek póriasság nélküli szép egysze-
rűsége az előadásba öntött lelki melegség dicséretet biztosítottak az új lelkész-
nek. A templomi ünnepélyt megkoronázta Kozma Dimén enlaki lelkésznek ikta-
tója a szívnek teljességéből szól az embernek szája

Kellemes érzést keltett mindnyájunkban az a szép bársony szószék takaró
melyet f. váraljai Bálint Mihály és neje László Mártha 18 frt értékben —
és az a bársony Urasztaltakaró, melyet Márton Sándor és neje Jánosi Anna 15
frt értékben az egyháznak adományoztak s a melyek épen ezen ünnepélyes al-
kalomra lettek illő helyeikre téve. Gy. F

— A jöltevők emlékére rendezett ünnepély éppen lapunk zártakor fog tar-
tatni a kolozsvári unitárius főiskola disztermében. Jövő számunkban értesítést
adunk.

— Kolozsvárt áldozó csütörtökön volt az ifjak konfirmálása. 49-en vol-
tak. Péterfi Dénes lelkész mindeniknek egy evangéliumot adott emlékébe.

— Nagy Enyeden június 7-én úrvaesora osztással egybekötött istenisz teletet tart Siménfalvi György unitárius lelkész mire a városon és vidékén lakó unitáriusok figyelmét felhívjuk.

— Dávid Ferencz kép Angliában. A Kriesch Aladár kápenek hú fénynyomatát Boros György tanár londoni látogatása alkalmával a Brit és külföldi unitárius társulat tanácstermének ajándékozta, A társulat keblü tanácsa köszönettel fogadta, az oly érdekes és tanulságos képet.

— Az angolok rólunk. Light on the Way, az angol unitáriusok képes havi folyóirata közölte a Stheföldi konferencián szereplők arczképét, a konferenciáról adott számában. Ugyanaz a lap Burghes ur tollából közli a magyar unitárius egyház történelmét Ferencz József püspök ur és Boros György theol. tanár arczképét s mindkettőnek rövid életrajzát. Nemcsak az unitárius lapok, hanem általában a napi lapok is külön rovatokban, részletes tudósításokat közöltek a konferenciáról.

— Felelet „Tudnivágyó úrnak“ nyílt kérdésére.

A Közlöny 4-ik számában a hitoktatással foglalkozó sorokat én irtam s így Tudnivágyó ur nyílt kérdéseire a feleletet én óhajtom megadni. Örvendek, hogy Tudnivágyó ur szives volt elolvasni azt az igénytelen czikkecskét s még hozzászólni is kegyes volt Csak azt sajnálom, hogy hozzászólásán nem annyira tárgyilagosság, mint inkább személyi érzékenykedés látszik. Azt is sajnátom, hogy sorainak nyílt kérdés czímet ad s mégis alnev alá rejtőzik, holott én nyilván szólottam. Már mindegy, kérdéseire röviden felelni óhajtok.

Első kérdésére igennem felelek. Erre készlet újlag is a kiadott és kezeim között levő tanterv. Abból itéltem előbb is, abból itelek most is, a szerző kiletének tudása nélkül. Hogy a gyakorlat ezt a tervet nem igazolja készítőjére még nem kisebbség, egyházi főhatóságunkra pedig a legtávolabbról sem sérelmes. Egyszerűen practikusabb terv kell s rendben leszünk. Eddig is állítottam, most is állítom s jövőben is állítani fogom, hogy az a tanterv nem az ösmert népiskola talajából nőtt ki. Ezt nem egy hitoktatótól hallottam. Egyébiránt Tudnivágyó ur nagyon lekötelez, ha felvilágosít, hogy első kérdését minő czélzattal vetette fel? Mert én valóban nem tudtam kitalálni.

Második kérdésére feleletem ez: lehet! Mert ki áll jót arról, hogy hitoktatással foglalkozó bírálók vajjon nem minősítették volna-e azokat a szerencsétlen pályaműveket, melyeket a kolozsvári bírálók sikertelennek nyilvánítottak. Arról azt hiszem, Tudnivágyó ur meg van győződve, hogy midőn nézetemnek őszinte kifejezést adtam, az általam igen nagyrabecsült bíráló urakat semmi irányban sérteni nem akartam. Azon kijelentéssel sem akarom kellemtlenül érinteni hogy a cikkemben írottakat fenntartom s tárgyban megfelelő niveauun álló eszmecserét, szivesen folytatok.

Még egy megjegyzésem van. Elöttem mindig megfoghatatlannak látszott s annak látszik most is, hogy azon kolozsvári derék tanár urak közül, kik szivesek voltak bírálatra vállalkozni, miért nem pályáztak a tételekre. Mert a kik e téren tervet készíteni s bírálatot mondani tudnak, azoknak tudni kell, akarni kell könyvet is írni ám! Végül kifejezem abbéli hó óhajtásomat, hogy „tudnivágyó“ ur nevét változtassa „tennivágyóra“ s a nagy mértékben szűkölködő iskolákat lepje meg néhány derék tankönyvvel s könyveit bírálhassa meg ezekkel a rusticus falusi hitoktatókkal, hátha ók biblicusan a követ kenyérrel dobnák vissza.

Mint mondám is, az ügyhöz tárgyiasan továbbra is szivesén hozzászóllok, de a személyi érzékenykedések elől félreállok. Fogadja „Tudnivágyó“ uram szives üdvözlömetem.

S. Kőröspatakon 1897. május 15-én.

Simó János
s. kőröspataki lelkész.

— „Az édes otthon“ írója Gannett amerikai lelkész Angliában is nagy népszerűségnek örvend Az „Édes Otthonhoz“ hasonló kedves kis könyvei minden könyvkereskedésben, az olcsó könyvtáraknál, ezernyi ezer példányban árusítatnak el Leghíresebb könyve: „A mupka jutalma“ Általában ezek a kis könyvek olyan népszerűségnek örvendenek, mint a leghíresebb regények. „Az édes otthonból“ még egy néhány példánnyal rendelkezik szerkesztőségünk 1—1 koronáért.

— Halálozás. Böckel Árpád M. Á. V hivatalnok Böckel Károly kolozsvári kereskedő fia éléte 25-ik évében meghalt. Nagykitérjedésű család gyászolja.

EGYLETI ÉLET ÉS MUNKÁSSÁG.

Nemes verseny. „Fiatalság Barátja“ szerkesztősége 10—10 korona díjat ajánl fel írói jutalmul. Irandó I.) egy *elbeszélés ifjak számára* Terjedelme az Unitárius Közlöny három oldalánál (120 nyomtatott sornál) több nem lehet. Az elbeszélés vallásos vagy erkölcsi irányu kell, hogy legyen. II. Irandó *egy költemény ifjak számára*. Terjedelme tetszés szerinti Előnyben részesül az a mely egyházi vagy vallásos ünnepélyeken szavalható lesz. A dolgozatok *junius 26-ig* beküldendők lapunk szerkesztőségéhez (rózsa utca 2. sz.) a szerző nevét rejtő levéllel együtt. A jufalmazott művek a „Fiatalság Barátja“ júliusi számában fognak megjelenni.

Két jutalom a nyári vasárnapi iskolai tanítóknak. A Dávid Ferenc Egylet Választmánya ezennel egy 15 és egy 10 koronás jutalmat tüz ki azon lelkészek, vagy lelkészhelyettesek részére, a kik f. év nyarán a vasárnapi iskolai tanítást legjobban és legezészerűbben fogják végezni. Feltétel hogy a pályázó mindenik tanítás tárgyát úgy a mint azt az iskolában eltanította híven írja le és f. évi október első napjáig küldje be az egyleti titkárhoz. A jutalmak az egylet közgyűlésén az aránylag legjobb két dolgozatnak fognak kiadatni.

Tisztelt lelkész urak! A vasárnapi vallásos oktatás unitárius egyházunkban 300 éves intézmény, de soha nem volt rá nagyobb szükség, mint ebben az erkölestelen, vallástalan, önző és rendfelforgató időben. Az ifjuság, a jövő, az önök kezében van lsten nevében föl! Mind a százan teremtsenek egy-egy vasárnapi nyári iskolát és lássák meg mire vihetik a fogékony ifju sziveket az evangélium igéivel, az isten kijelentésével. Ne hidjék, hogy nem lesz kit tanítsanak, csak hívják őket melegséggel és fogadják tárt karokkal. Kövessék mesterük példáját! Az új ezer év kezdetén végezzünk olyan dolgot a milyent nem látott az ó.

„Fiatalság Barátja“ A nyári időre, mikor a gyermekereg nem lesz iskolában a tanító nem lesz közelökben, mi fogunk küldeni hozzájuk egy jó barátot a „Fiatalság Barátját“ a ki órákig el fog játszani velök és elmesél nekik egy és más dolgot. A gyermekek és ifjak legjobb barátai fognak írni verseket szép és kedves olvasmányokat, talányokat. Azt szeretnők, hogy minden olvasni tudó unitárius ifjunak küldhessünk egy „Fiatalság Barátját“, ezért a fiók egyletek t. Választmányait a lelkész és tanító urakat felkerjük, hogy a kis lapot ajánlják szerezzék meg maguknak és minden gyermeknek. Ára csekélyebb lesz mint valaha: csupán 5—5 kr. mindazoknak, a kik legalább 10 példányt rendelnek. Egy példány ára mint rendszeren 10 kr. A D. F. E. Választmányai hasznos munkát fognak végezni, ha körükben minden ifju megszerzi a „Fiatalság Barátját.“ A szegényeknek vegyék meg a gazdagok. a kiknek nincsen gyermekök küldjenek a gyermekes szegény családoknak Ha mindenki megteszi kötelességét 5000 példány kell hogy olvasóra találjon. Megrendelést csak készpénzzel fogadunk el jul. 1-ig. A lap jul 10-én készen lesz.

Pályázat. Minő eljárás követendő az egyházi énekek tanításánál stb. pályatételre három dolgozat érkezett be. A dolgozatok kiadattak bírálatra.

Dávid Ferencz Egyleti ünnepély Bölönben. A háromszéki fiókegyelet szép és sikerült vallásos ünnepélyt tartott a bölöni gyülekezet impozáns új templomában. Az egyházkör belső emberei s a bölöni nagy gyülekezet hevi a díszes templomot megtöltötték. Más gyülekezet tagjai a messziség okán korlátozott számban jelenhettek meg. Május 12-én délelőtt 10 órakor kezdődött az ünnepély közénekléssel, Albert Lőrincz bölöni énekvezér vezetése mellett. Imát Simó János lelkész mondott tavaszi hangulattal Egyházi beszédet Eseiás 52. r. 7. vers alapján Vaska Béla sepsi-szentkirályi lelkész, hirdetővén szég szónoiki erővel a békeség és szabadság evangéliomát. A beszédnek némely részlete felett az ünnepély után is élénk eszmecsere folyt, a mi mutatja, hogy a beszéd jóhatást tett a hallgatóságra. Az Istentisztelet bevégzése után Lőfi Aron esperes-elnök, helybeli lelkész tartott nagyszabásu üdvözlő-megnyitó beszédet, melyben a tapasztalatok nagy bőségével mutatott reá korunk vallás-erkölcsi hiányaira, bíneire s azoknak felfejtése után igen találóan fejezte ki, hogy a Dávid Ferencz-Egyelet, mely első püspökünk nevének fénye alatt működik, mily szép és áldásos missiót teljesít, midőn ünnepélyei tartásával felkéri a gyülekezeteket s olykor-olykor felújítja a hitnek, buzgóságnak, szeretetnek, egyházhoz való ragaszkodásnak szent lángjait.

Kádár Lajos laborfalvi községi tanító és énekvezér az elemi népoktatásnak a nép közérületére és a társadalomra való hatásáról értekezett paedagógiai tapasztalatainak bőségével és közetlenségével.

József Lajos kilyén-sepsi-szentgyörgyi lelkész Omár Chajjámról a csilagvizsgálóról szavalt. A költemény tartalma szerint Omár vizsgálódásai közepett kijelentette, hogy az Istent nem találta meg sehol. Ezért a papok bevádolták a királynál s kérték kivégeztetését, mert ugymondanak, „Romlásunk nekünk.“ A király ítélet helyett azt felelte: de hát ki áll jót arról, hogy ki eddig az Istent meg nem találta, ezután sem fogja megtalálni? Mert Omár eddig csak az Ész szemével kereste s ezért nem találta, de mihelyt a Szív szemével kezd vizsgálódni, azonnal megtalálja. Ezért hát hagyjátok hogy éljen s keresse az Istent, mert megfogja találni. A vers ügyesen szavalva, igen jó hatást tett.

Lőrinczi Dénes kökösi lelkész tartott egy csinos és terjedelmes történelmi felolvasást, ismertette Luther, Zwingli, Kálvin és Dávid Ferencz vallásos nézeteit. Hangulata buzdítást adott, hogy mi kik Dávid Ferencznek vagyunk hitbeli örökösei, szentegyházunkban legyünk mindig szószólói az ő tisztult eszméinek s őrizzük gondosan a lelkiismeretbeli szabadság áldásait. A közönség a felolvasást figyelemmel hallgatta s megéljenezte. Tana János bölöni ifju tanító szépen szavalt, Jakab Ödön „egy kolostor templomában“ című költeményét, Végül az elnöklő esperes egy rövid beszédben az ünnepélyt bezárta s az érdeklődőket meghívta az iskolai diszterembe a gyűlésre, hol az egyelet adminisztratív és belügyi beszéltettek meg.

Elismerésünket fejezzük ki Kisgyörgy Tamás bölöni igazgató tanítónak. A vezetése alatt álló iskolás növendékekkel oly szépen énekeltetett, hogy mindnyájunknak s láthatólag a jelenlevő szülőknak is nagy gyönyörűséget szerzett. Így vonatnak be a kis gyermekek a Dávid Ferencz Egyelet munkakörébe s így teljesül be a Zsoltáriró szava, hogy Isten a nagyokat még a csecsszopók által is tanítja. Többi tanítóinkat is kérjük, hogy Kisgyörgy Tamás derek tagtársunk példáját kövessék. (A lelkészkörről szóló tudósítást a jövő számban adjuk.)

Ni biztosítja leginkább a templomba járást? 1. Az olvasók közül egy néhányan beküldvén szavazatukat, a szavazatok 4-ik és 5-ik számban megjelent feleletek között megoszlának következőleg: 2-ik feleletre Szentmártoni Bálint (2-ik díj), Kelemen György (1-ső díj), Bölöni Vilmos (1-ső díj). — 3-ik. Vaska Béla (1-ső díj), Nagy Gyula. — 4-ik Simó János, Simonfi Márton, Téglás, Szentmártoni Bálint Buzaháza (1-ső díj), Csizmadia János Székes-Fehérvár, dr. Nyiredi Géza, Sárdi Samu, Nagy Gyula, Dombi Géza,

Kelemen Árpád (2-ik díj), Bölöni Vilmos, Takács János, Berki Ferencz, Csizmadia Imre, Dekáry Mihály, Nagy József, Szalai Imre Polgárdi. — 6-ik Imreh József Balázsfalva, Simó János (1-ső helyen), Vaska Béla. A szavazatok eredménye szerint az 1-ső díjat a 4-ik felelet írója Berki József úr Polgárdiban nyerte. A második díjat a második felelet írója Fazakas Lajos lelkész nyerte Ny. Szt.-Mártonban.

Felhívjuk a figyelmet az „Egyleti élet és munkásság“ cz. rovat első közleményeire.

Az egylet pénztárába f. é. ápr. 29-től máj. 25 ig rendes tagsági díjat fizettek: Mózes András, Némethy Józsefné, Kanyaró Ferencz, Timár Ödön, Sigmund Dezső, Fekete Mihály, Endstrasser Benedekné, Rácz Mihályné, Janki Ernő 97-re, Ptacsnik Mihályné 95-re Kolozsvár, Szuhay János Verespatak 95—96-ra, Gál Miklós Budapest 93—94-re.

A székely-kereszturi f. e. pénztárába rendes tagsági díjat fizettek: Göncz Károly Sz-Miklós 97-re, Önképzőkör Firtos-Váralja 94—96-ra. Miklós György Szent-Mihály 94—96-ra.

A háromszéki fiók-egylet pénztárába rendes tagsági díjat fizettek: Bedő Sándor nyug. rector, Imre Györgyné, Bedő András ifj., Szinte Lászlóné, Kosa Áron, Imre József 96-ra, Bedő Gyuláné, Biró János 97-re, Pál Sándor, Barabás Ferencz 96-ra, özv. Gábos Mihályné, ifj. Tana Sámuel 97-re, özv. Boncza Györgyné 96-ra, Péterfi Lőrincz, Kisgyörgy Tamás, Pál Eerencz 97-re.

Az egylet perselyébe ajándékoztak: Dr. Brassai Sámuel 6 frtot és Hajós János 15 frtot pályadíjra.

Kolozsvár 1897, május hó 25-én.

Gálf Lőrincz
pénztárnok

Szerk. üzenetek S. G. y. Tszgy. ugy a beiktatásról mint a konfirmálásról a jövő számba kérünk tudósítást. — **A nyári tanítás** megkezdéséről kérünk egy pár sor tudósítást minden lelkésztől.

Az „Unitárius Közlöny“ mindenik évfolyama kapható. Egy évfolyam ára 1 frt 20 kr. 3 frtért h á r o m évfolyam bérmentve. Mindenik kiadvány megrendelhető Boros György egyleti titkárnál Kolozsvárt, rózsá-utca 2. sz., vagy Gálf Lőrincz pénztárnoknál Kolozsvárt, víz-utca 5. sz.

A fejedelem és papja elbeszélő költemény Tarcsaralvi Alberttől. János Zsigmond fejedelemről és Dávid Ferencz püspökről. II-ik kiadás. Egy pld. 10 kr., 25 pld. 2 frt 25., 50 pld. 4 frt, 100 pld. 6 frt, 200 pld. 10 frt, 300 pld. 12 frt. Népszerű, tanuságos, kedves s mégis olesó!

TARTALOM: Uram, ne büntess! (Költemény). Tarcsaralvi Albert. 89. l. — Egy láthatatlan hatalom. B. Gy. 90. l. — Luther mint ember. Grätz Mór 92. l. — Nem esküszöm . . . Deák Miklós. 95. l. — Egy házi és iskolai mozgalmak: Máté Sándor. Firtos-Váraljai ekklesiánkba. Nagy-Enyeden Dávid Ferencz kép Angliában. Az angolok rólunk. Felelet. Az édes otthon. Halálkozás. 100. l. — Egyleti élet és munkásság: Nemes verseny. Két jutalom. Tisztelt lelkész urak! „Fiatalság Barátja.“ Pályázat. Dávid Ferencz Egyleti ünnepegy Bölönben. Mi biztosítja leginkább a templomba járást? Emlékiül. Nyugtázás. Szerkesztői üzenetek. 102. l.

Nyomatot Gámán J. örökösénél Kolozsvárt. (Belközéputca 2.)

18. sz. old.
Jóváírás
1897. május 25.